

Alle tiders Nordsjælland

MUSEUM NORDSJÆLLANDS
ÅRBOG 2019

Liget i skoven

AF ASGER BERG

For 75 år siden blev en ung dansk mand fundet skuddræbt i Gribskov. Hans navn blev aldrig offentligt kendt. I 2018 gik artiklens forfatter i arkiverne for at prøve at finde ud af, hvad der lå bag. Hvem var den dræbte, hvad var hans livshistorie, og hvorfor blev han skudt? Ad forskellige veje lod det sig gøre at oprulle historien, der udspillede sig på baggrund af besættelsestiden. Den sidste brik i puslespillet blev dog først lagt, da forfatteren i år blev gjort opmærksom på en ny optegnelse i Museum Nordsjællands arkiv. Dermed kunne historien om et menneskes triste skæbne fortælles.

På årets korteste dag, torsdag den 21. december 1944 ved 16-tiden om eftermiddagen, fandt et par skovarbejdere et lig i Gribskov. Mere præcist blev det uhyggelige fund gjort i en grankultur syd for Multebjerg. På stedet kunne det konstateres, at der var tale om et stærkt opløst lig af en høj, kraftig mand, og at det tilsyneladende havde ligget gravet omtrent en meter ned i skovbunden, men var blevet rodet op af ræve.

Netop i de decemberdage op imod jul var vinteren kold. Der var dagsfrost, og om natten var der 7-8 graders frost.

Skovarbejderne tilkaldte straks deres overordnede, statsskovrider Poul Rosen, Nødebo. Skovride-

ren alarmerede det lokale Falcks Redningskorps, der fragtede den døde mand til Centralsygehusets kapel i Hillerød. Her konstaterede amtslæge Hjalmar Giese, at det ikke umiddelbart ville være muligt at foretage en obduktion af liget, fordi det så ud til at have ligget længe i jorden. Derfor havde han til-

Statsskovrider Poul Rosen (1889-1976), som gav meddelelse om ligfundet. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Amtslæge Hjalmar Giese (1878-1955), den første, der undersøgte liget. Privat foto.

kaldt en prosekutor fra Retsmedicinsk Institut i København.

Offentligheden fik kendskab til sagen gennem fredagens aviser. Flest detaljer bragte de lokale dagblade som Frederiksborg Amts Avis, Nordsjællands Venstreblad og Frederiksborg Amtstidende. Københavneravisene bragte Ritzaus Bureaus telegram, der hævdede, at ligfundet var gjort af skovrideren selv "under en jagt". Måske havde skovrideren ønsket at friholde sine medarbejdere for nysgerrige spørgsmål. Amtsavisen skrev straks fra begyndelsen, at der måtte foreligge en forbrydelse.

Om fredagen undersøgte retsmedicineren liget,

og resultatet af obduktionen blev viderebragt i aviserne fredag aften og lørdag morgen.

Amtslægen oplyste til Amtsavisen, at der kunne påvises tre skudsår i baghovedet hos den dræbte. Der var tale om en yngre mand, formentlig mellem 25 og 40 år gammel. Hvem han var, kunne ikke umiddelbart fastslås, sagde amtslægen, der mente, at den afdøde ville blive begravet som ukendt på kirkegården i Nødebo. På et par punkter så det anderledes ud i Ritzaus Bureaus telegram. Her fremgik det, at manden var blevet dræbt ved 4-5 skud i hovedet, og at liget ville blive begravet som ukendt på Hillerød Kirkegård. Det skulle siden vise sig, at den dræbte mand blev begravet et helt tredje sted.

Hans identitet blev ikke offentliggjort i aviserne. Når sagen tilsyneladende blev mørklagt, kunne det hænge sammen med nogle særlige omstændigheder, der kan læses ud af Nødebo Sogns kirkebog (kontraministerialbogen), hvor afdøde nævnes ved navn. Fundstedet i skoven hørte kirkeligt til Nødebo Sogn og kommunalt til Esbønderup-Nødebo Kommune.

I kirkebogen blev det en måned eller to senere indført, at den afdøde var 22 år og hed Preben Kristian Henrik Simonsen. Kommunen havde bestilt begravelsen i Nødebo, men i januar 1945 var liget blevet ført til København efter de tyske myndigheders ordre.

Efteråret og vinteren 1944-45, den sidste besættelsesvinter, var på mange måder en tid, der var præget af stor usikkerhed og brutalitet. Det var den såkaldte politiløse tid, og efter folkestrejken i København i sommeren 1944 var vilkårlige skyderier, likvideringer og hævn drab ikke sjældne. Ingen vidste endnu, hvordan den tyske besættelse af Danmark skulle ende.

Hvad var baggrunden for drabet på Preben Kri-

Klip fra Frederiksborg Amts Avis fra 22. december 1944.

stian Henrik Simonsen? Hvem var han? Hvor blev han begravet?

De spørgsmål blev i foråret 2018 rejst af journalist Tim Panduro i et opslag på Facebook, og han og nærværende forfatter har forsøgt at sammenstykke nogle svar. I den eksisterende trykte litteratur om besættelsestiden findes den afdøde ikke nævnt. Så alle oplysninger måtte søges via arkiver fra tiden eller senere.

Drabet var en "cold case", en uopklaret, henlagt sag. Efter 75 år ville det nok ikke være nemt at opklare sagen, men måske ville det være muligt at komme lidt tættere på, hvad der kunne ligge bag.

Prebens opvækst

Preben Kristian Henrik Simonsen blev født den 24. juli 1922 i København, i Saxogade 93 A, 4. sal. Ved dåben i Gethsemane Sogn den 1. oktober stod hans fornavne i øvrigt nævnt i en anden rækkeføl-

ge: Christian Henrik Preben. For nemheds skyld vil jeg kalde ham Preben Simonsen. Preben var det fornavn, som han selv synes at have brugt mest.

Ved dåben nævnes Prebens forældre som arbejder Lars Peder Simonsen og hustru Rosa Christiane Simonsen, født Olsen. Forældrene havde indgået borgerligt ægteskab på Københavns Rådhus den 12. november 1920.

Begge Preben Simonsens forældre var kommet til København fra Vestsjælland. Prebens far var 29 år, født i Drøsselbjerg Sogn ved Slagelse. Han var ud af en stor søskendeflok, og hans far nævnes som indsidder eller husmand. Gennem livet omtales Prebens far som arbejdsmand eller jord- og betonarbejder.

Prebens mor, Rosa Christiane, var ved hans fødsel 22 år gammel, men havde allerede oplevet modgang i livet. Hun var født i Køng Sogn, syd for Næstved, datter af en husmand og foder-

Barndommens gade. Postkort med Fælledvej set fra Nørrebrogade. Prebens familie boede i et baghus til Fælledvej 10 A. Foto: Nørrebro Lokalhistoriske Forening og Arkiv.

Preben ved konfirmationen i 1936. Fotografiet sendte han til sin morfar. Efter krigen prøvede morfaren, Carl Christian Olsen, at finde ud af, hvad der var sket med Preben, men forgæves. Privat foto. (Privateje).

mester. Som 18-årig fik hun et barn uden for ægteskab, men denne søn døde som etårig. Som 19-årig blev hun i 1919 gift med en anden mand, der dog døde 10 måneder efter.

Så da Rosa senere på året blev gift i København med den Lars Peder Simonsen, der skulle blive Prebens far, var hun 21 år, enke og bar navnet Rosa Christiane Andersen, født Olsen. Ved den borgerli-

ge vielse fremgik det, at Prebens far stod uden for Folkekirken, men accepterede, at sønnen skulle opdrages i Folkekirken tro.

Preben Simonsen kom som nævnt til verden i Saxogade på Vesterbro. Her boede familien endnu i 1925, men da Preben blev indskrevet i 1. klasse i Ravnsborggades Skole den 13. august 1929, var familien flyttet til Nørrebro med adressen Fælledvej 10 A, havehuset, 1. sal. Han var enebarn, og der kom heller ikke senere nogen søskende.

Ved en skoleomlægning blev Preben sammen med resten af sin klasse, 3.a, overført til Sankt Hans Gades Skole den 31. juli 1932.

Faderens nye familie

Preben voksede op i et udpræget arbejderkvarter.

Da han var 11 år gammel, mistede han sin mor. Rosa Christiane Simonsen døde af livmoderkræft den 19. november 1933 på Radiumstationen i København, og blev begravet på Assistens Kirkegård.

Den 18. oktober 1936 blev Preben konfirmeret i Sankt Johannes Kirke sammen med resten af sin skoleklasse. I sommeren 1936 var han ellers gået ud af 7. klasse i Sankt Hans Gades Skole. Med sig fra skolen fik han gode vidnesbyrd: gode evner, pålidelig og velopdragen karakter, mg i flid og opførelse, mg minus i orden, gode forhold i hjemmet og godt udbytte af skolegangen trods nogle forsømmelser på grund af sygdom. Hans far var nu flyttet til Storkebakken i København NV.

I november 1939 fik Prebens far en ny familie. Han flyttede sammen med en fraskilt kvinde, Olga Helene Frederikke Marie Jensen, der var fire år ældre end han og havde tre hjemmeboende døtre. Formelt var Olga hans husbestyrerinde. Senere flyttede de lidt rundt, men fra 1942 og livet ud boede de i Slotsgade 22 på Nørrebro.

Under besættelsen havde de dog nogle midlertidige afstikkere. Som så mange andre i de år søgte Prebens far arbejde i Tyskland. Den 23. september 1942 rejste han til Wilhelmshaven i Niedersachsen, hvor han i et stykke tid arbejdede som "Steinträger" (murerarbejdsmand) på et byggeri for en Willy Mogensén.

Senere drog han og Olga til Sydvestjylland, hvor de den 10. juli 1943 blev borgerligt viet af giftefogeden i Guldager, en lille by nord for Esbjerg. Igen i 1944 opholdt de sig midlertidigt i Esbjerg. Endnu den 17. oktober 1944 havde Lars Peder Simonsén adresse på Darumvej i Esbjerg.

Hvilken kontakt – om overhovedet nogen – der var mellem Preben og hans far under besættelsen, vides ikke. Men i november 1944 vendte hans far retur til København. Anede han måske noget om sin søns skæbne?

Lars Peder Simonsén og Olga holdt sammen resten af livet. Han døde på Bispebjerg Hospital den 8. februar 1961, og Olga døde 8-9 måneder senere i Aarhus, hvor hun havde bosat sig hos en datter af første ægteskab. Ægteskabet med Prebens far var barnløst.

Preben tager til Tyskland

Preben Simonsén selv boede tilsyneladende hjemme i de første år efter skolen, indtil han fyldte 18. Som værnepligtig står han fra 25. september 1940 i lægdsrullen som "medhjælper" med adressen Istedgade 86, 2. tv. Ved folketællingen 5. november 1940 er han flyttet til Guldbergsgade 9, 2., hvor han er logerende i en lejlighed hos biografkontrollør Svend Aage Johan Petersén med familie. Preben nævnes her som lagerarbejder på et æglager, og hans vært anfører, at Preben efter folkeskolen har deltaget i musikundervisning.

Allerede fra den 20. november 1940 blev Preben Simonsén dog tysklandsarbejder. Med pasnummer F 9254/40 rejste han fra København til Junkers Flugzeugbau i Braunschweig, hvor han arbejdede som maskinarbejder for det tyske Luftwaffe. Herefter fik han fra den 30. april 1941 arbejde på Hobus Schraubenfabrik i Schwarzenbek øst for Hamborg. I 1942 var Preben Simonsén ifølge sit blad i lægdsrullen stadig i udlandet.

I 1943 arbejdede han i Kassel for TaW (Theater an der Wilhelmshöhe), i "Varieté für Alle", antagelig som tjener. Herfra indbetalte han ifølge en kassekvittering fra 27. april 1943 fra Deutsche Bank, Filiale Kassel, 1.500 RM (svarende til knapt 2.900 kr.) til "Sammelkonto Dänische Arbeiter und Angestellte". Beløbet skulle videresendes til en konto i Den Danske Landmandsbank, tilhørende H. Andersen, Solvej 4, Frederiksberg. Denne må være chauffør Søren *Holger* Andersen.

Men det store beløb nåede tilsyneladende aldrig frem til kontoen i Landmandsbanken. Den sidste udbetaling fra kontoen, et lille beløb, var sket 20. maj 1943, men banken kendte intet til det store beløb. Det gav fra december 1943 til sommeren 1944 anledning til en længere korrespondance mellem Statens Udvandringskontor, Landmandsbanken, Det kongelige Generalkonsulat i Hamborg og den mand, der tilsyneladende varetog Preben Simonséns og H. Anderséns interesse i sagen. Den pågældende var Søren Eriksen, ingeniør i F.L. Smidth.

Hvilken forbindelse der i øvrigt var imellem Preben Simonsén, Holger Andersen (1908-86) og Søren Eriksen (1903-64), de to kontaktpersoner i Danmark, har ikke kunnet opklares.

Efter alt at dømme var pengene, der forsvandt på vej fra Tyskland til Danmark, fra Prebens side tænkt

som startkapital til et nyt liv i Danmark. Han var vendt tilbage til Danmark fra Kassel inden de allieredes mest ødelæggende bombardement af byen i oktober 1943. Det må have været bittert for ham at indse, at pengene var tabt.

På Hotel Bondegaarden i Hornbæk

I Danmark fik han den 3. juni 1943 folkeregisteradresse på Hotel Bondegaarden, Strandvej 335, i Hornbæk, Tikøb Kommune, og han var registreret som ung tjener.

Et beløb på 17,06 RM (svarende til 32,68 kr.), som Preben skulle have refunderet for for meget betalt skat i Tyskland, blev 11. oktober 1943 gireret til ham på adressen Hotel Bondegaarden i Hornbæk.

Selv om han i lægdsrullen den 28. april 1944 noteres med københavneradressen Nørrebrogade 36, 4., hos Petersen, boede og arbejdede han endnu på Hotel Bondegaarden den 6. maj 1944 ifølge med-

delelse fra Tikøb Folkeregister til Statens Udvaldringskontor. Måske var hans plan at flytte tilbage til København efter sommersæsonen på hotellet.

Bopælen i Hornbæk gjaldt sandsynligvis også den 19. maj 1944, da Hotel Bondegaarden om natten til den 20. maj brændte ned til grunden. Først mistænkte myndighederne de elektriske installationer, men ifølge modstandsbevægelsen var branden påsat af lokale modstandsfolk. Ildspåsættelsen foregik ved, at en brændende pil blev skudt af sted mod hotellets stråtag. Hotellet husede mange tyskere, og danske hotelgæster var i forvejen blevet advaret. Ingen mennesker kom til skade, men hotellet, som var en trelænget bindingsværksgård, nedbrændte.

Hotel Bondegaarden var kendt som en "tyskerrede", og en lokal historie går på, at sognefogeden, da han tilkaldte brandvæsenet fra Tikøb, sagde, at de skulle sende "den gamle sprøjte", det vil sige den mindst effektive.

Tyske soldater på jernbanestationen i Hornbæk. Under besættelsen var der mange tropper i Hornbæk, og de havde forskellige indkvarteringssteder i byen. Privat foto.

Det illegale blad Information skrev: "*Natten til Lørdag er Hotel Bondegården i Hornbæk nedbrændt under mystiske Omstændigheder. Ilden menes paasat. Direktør Hans Hansen og tre unge Mænd slap ud i sidste øjeblik. Hotellet er nu en Ruin: Etablissementet var netop gjort klar til Sæsonen og alt var optaget for Sommeren*".

Ifølge brandreportagen i Frederiksborg Amts Avis måtte de tre unge ansatte springe ud af vinduerne på 1. sal. Alt, hvad de ejede, brændte for dem, så de kun havde det tøj, som de gik i.

Da Preben forsvandt

Via sin beskæftigelse i Tyskland i de 2 ½ år 1940-43 havde Preben Simonsen lært at kommunikere på tysk. Sproget kunne han vedligeholde, mens han arbejdede på Hotel Bondegården, og sandsynligvis begyndte hans samkvem med besættelsesmagten på den måde.

Skriftlige kilder fra sommeren 1944 viser, at han

fra juli lod sig hverve til at arbejde for Gestapo. Nogle af spørgsmålene om baggrunden for Prebens skæbne i sommeren 1944 kan besvares ud fra de samtidige kilder, først og fremmest hans seks kartotekskort i "Centralkartoteket", som blev oprettet fra 1944 af et udvalg under Danmarks Frihedsråd. Oplysningerne indhentes af det illegale politi, modstandsgrupper og lokalkomiteerne rundt om i landet. Hertil kom for Prebens vedkommende, at man efter befrielsen fandt oplysninger om ham i Gestapos hovedkvarter i villaen Wisborg, Søndre Strandvej 29 i Helsingør, hvorfra det tyske sikkerhedspolitis arbejde langs hele nordkysten af Nordsjælland blev koordineret.

Ifølge disse oplysninger, der blev ajourført frem til 1946, blev Preben ansat som assistent hos Gestapo torsdag den 3. august 1944. Hans kontrakt (Dienstvertrag), med en prøvetid på tre måneder, var underskrevet af "Rathje". Denne er sandsynligvis Polizeiinspektor, SS-Obersturmführer Hermann Rathje,

Tyske soldater slapper af i restauranten på Hotel Bondegården i Hornbæk. Privat foto.

Hotel Bondegården i Hornbæk efter branden den 19.-20. maj 1944. Foto: Hornbækegnen, Historisk Forening og Arkiv.

der var beskæftiget i sikkerhedspolitiets administrationsafdeling ved hovedkvarteret i København.

Inden da skulle Preben allerede fra den 25. juli 1944 have gjort tjeneste som tolk hos Gestapo i Gilleleje ifølge et identitetskort (Dienstausweis)

samt være i besiddelse af en tjenestepistol. Et af Centralkartotekets kort omtaler ham som "stikker og tolk" og som født i Gilleleje. Det sidste er jo notorisk forkert. To af kortene nævner, at han også optræder med efternavnet Svendsen.

Wisborg, Gestapos hovedkvarter, Søndre Strandvej 29, Helsingør. Fotografiet med modstandsfolk ved villan er optaget i maj 1945. Foto: Mogens Nielsen, Museerne Helsingør.

Hans ret specielle signalement fremgår af et kartotekskort: *"178 høj, slank, rødligt paafaldende Haar (Tizianfarve), smalt, blegt Ansigt, paafaldende dameagtige Hænder"*.

Kun ca. tre uger inde i sin prøvetid forsvandt Preben. Datoen 25. august nævnes. Den 28. august er der i Centralkartoteket en indberetning om, at vigtige papirer er forsvundet med ham. Den 29. august noteres en telefonbesked om, at han muligvis er indlagt på Esbønderup Sygehus med skudsår, men fra den 2. september er der et notat fra en telefonsamtale: *"John mener han er i Sverrig"*. Et andet kort omtaler ham som *"sporløst forsvundet"*.

Hvem den omtalte "John" er, vides ikke sikkert. Det er muligvis SS-Obersturmführer Kriminalkommissar Alfred John, der holdt til på Wisborg i Helsingør, og notaterne kan bero på aflytninger af telefonsamtaler fra Wisborg. Men "John" kan også være et dæknavn for en modstandsmand.

I det illegale blad Information er Preben Simonsen nævnt to gange, dog uden fornavn. Uden tvivl er det ham, der den 30. august 1944 nævnes sådan: *"Der advares mod fhv Tjener Simonsen, Bondegaarden i Hornbæk. Han er gaaet ind i det tyske Politi som "Kriminalbetjent" og har deltaget i adskillige Anholdelser. Han forsøger at hverve Folk, som gerne vil tjene Penge"*. Helt sikkert er det også ham, der nævnes den 7. september 1944, om end med en forkert oplysning: *"Den savnede Tolk Simonsen fra Gilleleje menes at være rejst til Sverige paa falsk Navn"*.

Hvad skete der med ham fra fredag den 25. august og indtil hans lig blev fundet næsten 4 måneder senere? Hvorfor blev han dræbt med mindst 3 skud i hovedet? Hvad var omstændighederne? Hvorfor blev liget gravet ned? Og hvorfor blev likvideringen ikke nævnt med navns nævnelser i de ille-

gale blade, hvilket ellers næsten altid skete? Hvorfor blev drabet heller ikke røbet efter befrielsen?

Indtil marts 2019 havde jeg ikke fundet nogen konkrete rapporter om, hvad Preben i sin forholdsvis korte tid som Gestapo-assistent skulle have foretaget sig. Ingen kendte modstandsgrupper eller enkeltpersoner havde taget ansvar for drabet eller fortalt om det, heller ikke efter besættelsestiden.

Men ved et heldigt træf fik museumsinspektør Søren Frandsen nys om min interesse for sagen og gjorde mig opmærksom på en beretning, som Renna Pedersen havde afgivet til museet i 2017.

Renna Pedersen var 14 år i begyndelsen af august 1944. Hun var datter af vognmand, fisker Richard Adamsen og hans hustru Karen Adamsen i Munkerup. Sammen med sin makker, landbrugsmedhjælper, fisker Hakon Heide Larsen, hjalp faderen flere eftersøgte fra studenternes modstandsorganisation i København til Sverige. Danske betjente, som bistod med modstandsarbejdet, før politiet blev taget 19. september 1944, blev også roet over. Og den trafik må Preben Simonsen have hørt om.

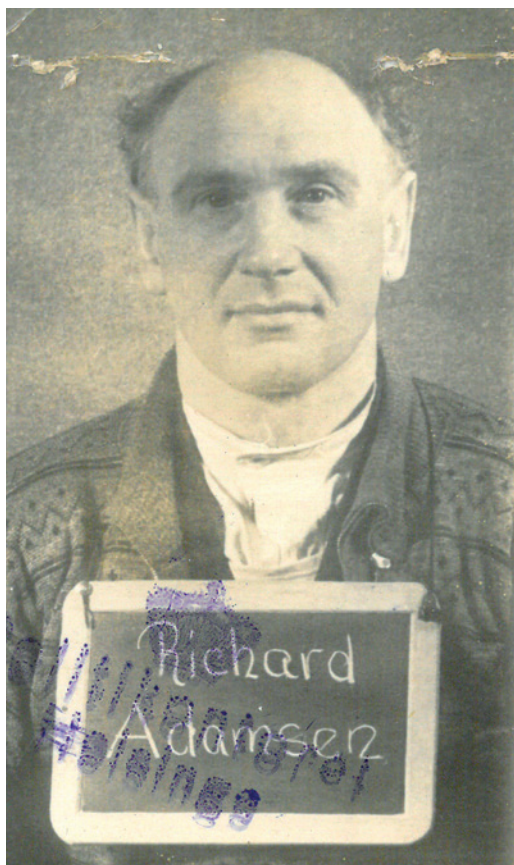
Renna Pedersen, der i det følgende også omtaler sin mor, Karen Adamsen (1907-97), fortalte i 2017:

"I sommeren 1944 kom en rødhåret dansker ind til mor og spurgte, om Richard ville sejle ham til Sverige. Mor behandlede ham godt og han fik rationeringsmærker, så han kunne klare sig, indtil skibsløjlighed bød sig. Under et bal på Hulerød Kro var den rødhårede sammen med en lokal rødhåret pige. Modstandsfolk, der var til stede ved ballet, havde hørt om den rødhårede mand fra mor og ringede til hende for at få hende ned på kroen for at identificere ham. Mor kom og kunne bekræfte hans identitet. Den rødhårede blev ført væk af modstandsfolkene, men i samme øjeblik kom et

Renna Adamsen blev konfirmeret d. 8. oktober 1944 i Gilleleje Kirke. Ved festen på Hulerød Kro fik Renna et sølvsmykke med det danske rigsvåben af unge frihedskæmpere, der deltog i festen.

Fisker Richard Adamsen (1902-1982) der var med til at sejle flygtninge til Sverige fra Munkeup.

par biler med tyske og danske Gestapo-folk kørende op foran kroen. Nogle modstandsfolk fik nu mor ud på toilettet og videre ud i det fri gennem en bagdør. Den rødhårede blev dagen efter kørt ud i Gribskov, hvor han fik lov at grave sin egen grav, inden han blev skudt”.

Med den beretning får vi både kendskab til motivet for drabet og omstændighederne ved likvideringen. Man kan tænke sig, at Preben Simonsen har forsøgt at fastholde, at han faktisk i sommeren 1944 havde ønsket at blive sejlet til Sverige for at flygte fra det hele. Men hans bortførerere har kendt til hans samkvem med tyskerne. De har set hans ønske

som dobbeltspil og har mistænkt ham for at ville stikke Richard Adamsen til Gestapo. Måske har han haft papirer eller våben på sig, der røbede hans tilknytning til Gestapo. Måske har bortførererne truet ham til at tilstå, inden de skød ham.

Hvem dræbte Preben Simonsen? Forfatter og foredragsholder Dines Bogø har langt senere skrevet: *”I forbindelse med en likvidering i Gilleleje ved årsskiftet 1944-45 af en derværende dansk tolk blev der foretaget en del anholdelser i Hornbæk”.* Selv om tidspunktet for drabet er forkert, drejer det sig nok om denne sag. Men på forespørgsel har Bogø ikke kunnet huske sin kilde ud over, at det var *”en gammel mand”.*

At drabsmændene har villet skjule deres gerning ved at lade liget grave ned og aldrig siden tale om det, rejser det spørgsmål, om de var i tvivl om rettigheden af at have skudt ham. Han var først for nylig blevet tilknyttet Gestapo, han var tolk, og potentielt var han stikker. Men måske manglede der det sidste bevis for en så drastisk handling som en likvidering? Drabsmændene kunne have efterladt liget til skræk og advarsel for andre. Men sporet skulle altså skjules. Oplysningerne i Information skulle måske tjene til at kaste et røgslør over likvideringen.

Richard Adamsen havde kontakter inden for modstandsbevægelsen på egnen. Gerningsmændene kan meget vel have været nogle af disse kontakter – eller deres kontakter. Også det må stå hen i det uvisse.

Efter drabet

Hvad der skete efter vinterens ligfund i Gribskov, er der kilder til. Preben blev som nævnt hverken begravet i Hillerød eller Nødebo, men ført til København efter de tyske myndigheders ordre. Han blev

ifølge Centralkartoteket begravet 12. januar 1945 i den tyske afdeling på Vestre Kirkegård i København SV, blok A, række 13, gravsted T. 355.

Sin gravsten måtte han dele med en tysk "Gefreiter" (underkorporal) ved navn Alfred Reichart, som døde 11. januar. I skyndingen er Prebens navn skrevet "*Freben Simonsen*", og hans dødsdato er på stenen angivet som 23. august. Det kan undre, at han som dansker blev begravet blandt tyskere. Det kunne tyde på, at hans nærmeste pårørende, altså hans far og stedmor, slet ikke har været involveret i begravelsen.

Nogle af oplysningerne om hans forsvinden blev først fastslået efter befrielsen. Rigspolitiets Rejseafdeling indhentede fra eftersommeren 1945 oplysninger fra landets politikredse om likvideringer. Den 2. oktober 1945 indberettede politimester Knud Lassen, Hillerød, at Gestapomanden Christian Heinrich Preben Simonsen, født 27. 4. 22, var blevet dræbt afvigte vinter i Grib Skov, formentlig likvideret af modstandsbevægelsen. Hans fornavn

"*Henrik*" var af tyskerne blevet ændret til "*Heinrich*". Sagen afsluttedes 6. august 1946 med politimesterens konstatering, at den pågældende mand i sommeren 1944 blev likvideret af modstandsbevægelsen.

Efter befrielsen i 1945 blev der tilsyneladende ikke rejst tvivl om drabets berettigelse. Hvis nogen, fx Preben Simonsens far, havde villet stille spørgsmål til de danske myndigheder for at få opklaret sagen, ville det ønske utvivlsomt være blevet afvist med henvisning til de foreliggende dokumenter om Prebens virke som tolk og til den krigstilstand, som Danmark var i på tidspunktet for drabet. Han blev ikke slettet af lægdsrullen før den 31. januar 1950.

Prebens morfar prøvede lige efter krigen at undersøge sagen, men rendte panden mod en mur. I familien hed det sig, at Preben havde hjulpet med at "snuse" for tyskerne.

Historien om Preben Simonsen må slutte her. Det lykkedes delvis at opklare sagen. Men som ved så mange af den tids drabssager kan detaljerne

Til venstre: Gravstenen med Prebens fornavn fejlskrevet som "Freben".

Til højre: Prebens gravsten blandt tyskergravene på Vestre Kirkegård. I baggrunden Sjælør Boulevard. Fotos: Asger Berg.

ikke fuldt ud fastlægges, hverken med hensyn til drabsmændenes identitet eller de involveredes præcise bevæggrunde. I stedet blev det en beretning om en ung dansk mands skæbne under besættelsen. Det blev en skæbne, der fra Prebens barndom og tidlige ungdom, skridt for skridt, førte ham nærmere til døden i skoven som 22-årig.

Tak

En særlig tak til Tim Panduro og Søren Frandsen for udveksling af ideer og tanker undervejs. Også tak for hjælp til arkiver og private: Susanne Kjær Seidler, Sanny Hansen, Aase Madsen, Mogens Hansen, Jørgen Dieckmann Rasmussen, Tenna Bülow, William Leedgaard, Ib Borum, Jacob Castellani, Christina Reich, Finn Lasse Olsen og Henrik Lundtofte.

Litteraturliste

Frederiksborg Amts Avis.

Frederiksborg Amtstidende.

Information (som illegalt blad).

Ljunggreen Rasmussen, E. og O. Westengaard-Hildinge 1988: *1940-1945, Besættelsen – Befrielsen, Hellebæk – Aalsgaard.*

Madsen, K. Søby og S. Gulmann 2014: *Syklubben. Helsingør-modstandsgruppen der snørede tyskerne.* Forlaget Fantastiske Fortællinger, i samarbejde med Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening.

Nordsjællands Venstreblad.

Øvig Knudsen, P. 2001: *Efter drabet. Beretninger om modstandskampens likvideringer.* Gyldendal, 6. udgave, 2009.

Hjemmeside

Dines Bogøs hjemmeside: <http://www.lokalhistorier.dk/Gestapo/Hornbaek/>

Arkivalier

Folkeregisteroplysninger fra Københavns Stadsarkiv, Frederiksberg Stadsarkiv og Esbjerg Byhistoriske Arkiv.

Folketællinger indtil 1940.

Guldager Sogns Giftefoged, Journal over udstedte Attester, 1923-1957, og Duplikat af Ægteskabsbog 1923-61.

Kirkebøger fra Nødebo Sogn, Gethsemane Sogn, Drøsselbjerg Sogn, Køng Sogn, Sankt Johannes Sogn i København.

Lægdsrulle: 1. Udskrivningskreds: Landrulle. Tilgangsliste (1861-1956) 843 - 844: 1940 M 1 4251. Rigsarkivet.

Politiets registerblade, København og Frederiksberg. Ravnsborggades Skole, Elevprotokol (Hovedbog), Dreng, 1923-32. Københavns Stadsarkiv.

Rigspolitichefen, Politiets Efterretningstjeneste: Centralkartoteket (1945-1950). Rigsarkivet.

Rigspolitichefen, Rejseafdelingen: Journal over drabssager (1945-1947) 1: sag 239/45. Rigsarkivet.

Sankt Hans Gades Skoles arkiv, Elevkartoteker, Drenge født 1912-1925. Københavns Stadsarkiv.

Statens Udvandringskontor: Kartotek over tysklandsarbejdere (1940-1945). Rigsarkivet.

Statens Udvandringskontor: Journalsager for Tysklandsarbejdere (Personsager 40 S) (1940-1945) 281: 40 S 30092. Rigsarkivet.

Sundhedsstyrelsen, dødsattester, København, november 1933. Rigsarkivet.

Tyske Krigsgrave 1939-45, Kort. Vestre Kirkegårds kontor, København.